

RÅVARUPRISER OCH VÄXELKURS

Ett fall i världsmarknadspriset för råvaror minskar realinkomsterna i råvaruproducerande länder samtidigt som realinkomsterna ökar i de ekonomier som netto-importerar råvaror. Ju större andel nettoexporten av råvaror utgör av BNP desto större blir effekterna. Den reala efterfrågan på varor och tjänster anpassas vanligtvis inte omedelbart till inkomstförändringar, vilket resulterar i bytesbalansunderskott i de råvaruexporterande länderna och ett överskott i de nettoimporterande länderna. Det tar alltså tid innan relativprisförändringar får effekt på import- och exportvolymerna. De underskott som uppstår i bytesbalansen i det råvaru-

producerande landet, eller förväntningar om sådana underskott, minskar efterfrågan på landets valuta och den försvagas. Deprecieringen bidrar slutligen till att föra ekonomin tillbaka till balans, bl.a. genom att högre importpriser minskar efterfrågan på importerade varor. Varaktiga försämringar i "terms of trade" leder till att den reala växelkursen stabiliseras på en svagare nivå.

Mot denna bakgrund är det rimligt att anta att länder som har betydande nettoexport av råvaror får se sina valutor försvagas när de internationella råvarupri- serna faller. Till den gruppen kan dock Sverige inte räknas.

Om förädlade råvaror⁹ inbegrips i begreppet råva- ror utgör dessa visserligen en betydande andel av svensk export, nästan 30 procent, men samtidigt svarar råva- rorna enligt denna definition för nästan lika stor andel av importen. Jämfört med Australien och Kanada, som också har en hög andel råvaruexport, har Sverige en betydligt högre andel råvaruimport. Det framgår av tabell R1.

Nettoexporten av råvaror gav under 1997 ett bety- dande överskott. Räknat i löpande priser uppgick det till över 50 miljarder kronor eller 3 procent av BNP, vilket framgår av tabell R2. Trots att Sverige är netto- exportör av råvaror enligt denna breda definition har vi gynnats av fallande råvarupriser på världsmarknaden.

Tabell R1.

Råvaror, enligt bred definition, som andel av landets totala export respektive totala import. Procentandel

	Export	Import
Australien	58	12
Kanada	31	16
Sverige	29	27

Källa: Riksbanken.

Tabell R2.

Råvaror enligt bred definition (utrikeshandeln 1997). Miljarder kronor respektive procentandel

Varugrupp	Export		Import		Netto Mdr SEK
	Mdr SEK	Andel i %	Mdr SEK	Andel i %	
Skog	91	14	15	3	76
Mineral	58	9	42	8	16
Energi	16	3	39	8	-23
Livsmedel	18	3	36	7	-18
Summa råvaror	183	29	133	27	50
Övrigt	448	71	367	73	81
Summa	631	100	500	100	131

Anm. Summan av delposterna kan avvika från de redovisade talen till följd av avrundningar.
Källa: Riksbanken.

⁹ I förädlade råvaror ingår pro- dukter från skogsbruk (såväl trä och papper som massa), utvinning av mineral (malm och stål), energire- laterade varor samt livsmedel (obe- arbetade och förädlade varor).

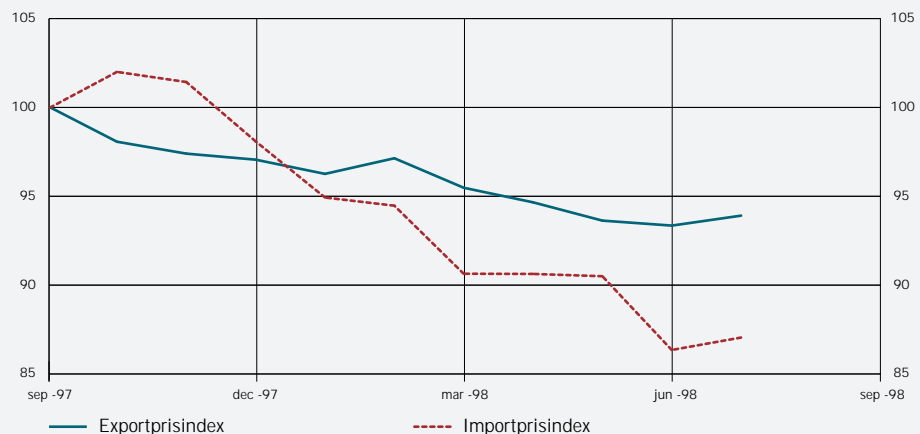
Detta beror på att den internationellt bestämda råvaruprisutvecklingen får ett betydligt mindre genomslag i svenska exportpriser för råvaror än i importpriserna eftersom förädlingsgraden i de svenska råvaror som exporteras är högre än i de som importeras. Dessutom har skillnaden i råvarusammansättningen mellan export och import verkat gynnsamt för Sveriges del i och med att världsmarknadspriserna på energirelaterade råvaror, t.ex. råolja, har sjunkit mer än priserna på t.ex. pappersmassa under det senaste året.¹⁰

Sammantaget har prisindex för de råvaror, enligt bred definition, som Sverige exporterar fallit omkring 6

procent sedan hösten 1997 då råvarupriserna på världsmarknaden började sjunka. Under samma period har priserna på importerade råvaror fallit ca 13 procent, allt räknat i kronor (se diagram R5). Utvecklingen av råvarupriserna har därmed, allt annat lika, förstärkt handelsbalansen ca 10 miljarder kronor under det senaste året. Nedgången i de internationella råvarupriserna borde alltså om något ha stärkt kronkursen, inte försvagat den.

10 Både Kanada och Australien är enligt grova uppskattningar nettoexportörer på samtliga råvaruområden, vilket gör dem känsligare för råvaruprisfall.

Diagram R5.
Export- och importpriser för bred definition av råvaror.
Index: september 1997=100

Anm. I den breda definitionen av råvaror ingår: produkter från skogsbruk, utvinning av mineral, energirelaterade varor samt livsmedel. EXPI och IMPI ur PPI och vikter enligt tabell R2 (skogsprodukter i EXPI har approximerats med skogsprodukter i HMPI i brist på tillgängliga data).
Källor: Riksbanken och SCB.

EXPANSIVA EFFEKTER AV RÄNTOR OCH VÄXELKURS

Den samlade effekt som realränteläget och reala växelkursen bedöms ha på den totala efterfrågan i ekonomin har blivit mer expansiv sedan föregående inflationsrapport. Den korta realräntan¹¹ har mellan maj och augusti, mätt som månadsgenomsnitt, minskat med 0,2 procentenheter till ca 3,1 procent (se diagram 5). Detta beror på att de nominella korträntorna, till följd av sänkningen av reporäntan i juni, fallit under sommaren. Hushållens inflationsförväntningar på ett års sikt har under samma period minskat med 0,1 procentenheter till 1,1 procent.

Den långa realräntan uppgår i dagsläget till ca 2,8 procent, vilket är en nedgång med 0,2 procentenheter sedan föregående inflationsrapport. Den svenska femåriga statsobligationsräntan har i sin tur sjunkit med 0,3 procentenheter till ca 4,6 procent samtidigt som de femåriga inflationsförväntningarna minskat med 0,1 procentenheter till 1,8 procent.¹²

Mellan maj och augusti deprecierade den reala effektiva kronkursen (TCW-vägd) ca 5 procent. Den reala kronkursen har således en mer expansiv effekt på efterfrågan än tidigare.

Den reala växelkursen har en mer expansiv effekt på efterfrågan än tidigare.
